

Met een Staverse Jol naar Engeland

TEKST:
RIA SNIJDER

Dat je met een Staverse Jol in visserman uitvoering, onder bepaalde omstandigheden, reizen over zee kunt maken, dat kunt u lezen in het hieronder weergegeven verslag van Ria Snijder uit Amsterdam.

Sinds zes heerlijke zeilseizoenen zijn we de trotse eigenaars van de Staverse Jol „Aaltje Vis”.

Trots, omdat het een mooi gebouwd en handzaam, betrouwbaar zeilscheepje is. De jol is een stalen visserman van 6,15 m, naar ontwerp van Gipon en in 1974 gebouwd door Kooymans en De Vries.

Naarmate onze zeilervaringen met de jol vorderden, werd in de vakanties het zeilgebied verlegd van IJsselmeer, Friesland en Zeeland naar de Nederlandse en Duitse Waddenzee en de Oostzee.

Aaltje Vis voelde zich in haar element wat het zeilen betrof.

Maar de motor, een 10 pk Renault, werd in 1988 vervangen door een Vetus Mitsubishi van 20 pk. Bij sterke stroom kunnen we op deze motor vertrouwen, hoewel we zoveel mogelijk met de zeilen manoeuvreren.

Omdat zeilen op ruim water ons en Aaltje Vis goed bevalt, werd het idee om de Noordzee te verkennen steeds aantrekkelijker.

Aangezien de afstanden langs de Nederlandse kust ons groot leken, viel ons oog op de Belgische kust. Hier zijn prachtige dagtochten te realiseren, en met slecht weer is er de mogelijkheid in iedere Belgische haven, met uitzondering van Blankenberge, het achterliggend kanaal in te varen. En als Calais bereikt kon worden, was de uitdaging om de oversteek naar Engeland te maken erg groot.

We zijn ons goed bewust van het risico dat genomen wordt met de grote, open kuip (zelfvullend in plaats van zelflozend); dit maakt ons afhankelijk van goed, stabiel weer en voldoende tijd.

Aan de andere kant is de diepe kuip veilig; mede door een neerhaler op de fok hoeft er niet op het voordek gewerkt te worden, tenzij één van de kluiers of de jager gevoerd wordt.

Ter voorbereiding van de reis werden

de benodigde kaarten en pilots aangeschaft of geleend van vrienden. Zo kregen we ook de beschikking over een Walker sleeplog.

We realiseerden ons dat het peilkompas waar we soms mee werken, niet voldoende zou zijn. Een stuurkompas werd een maand voor we vertrokken geïnstalleerd en gecompenseerd, zodat we er vast de nodige ervaring mee op konden doen.

Op 29 juli vertrekt Aaltje Vis uit haar thuishaven Marken, met op de boekenplank onder meer het werk van Hans Vandersmissen, „Kustzeilen met kleine jachten”.

Om in Vlissingen te komen, wordt gekozen voor de staandemast route via Haarlem. Doordat de wind overwegend NO is, kan er veel gezeild

worden. In de zeehaven van Vlissingen krijgen we de vakantiesfeer goed te pakken; eindelijk begint de zomer, de zon laat zich veel zien en de temperatuur schiet omhoog, we hebben een verval van ruim 3 m in de haven, en 's avonds spelen we met het fosforiserende water.

Met een draaiende wind, die uiteindelijk W4-5 wordt, vertrekken we in de morgen van 6 juli uit Vlissingen.

We steken de Westerschelde over, en zeilen met het stuurkluivertje erbij kruisend langs de kust. We hijsen de Belgische gastenvlag en kijken nieuwsgierig naar de kustlijn, die op enkele stukken na vrij saai is.

Dorpen en stadjes worden gemarkeerd door hoge torenflats.

Na een pittige zeiltocht liggen we om 15.00 uur voor Zeebrugge, waar we

In de haven van Oostende.

door een patrouilleboot gewaar-
schuwd worden voor een uitgaande
coaster.

In de jachthaven vinden we aan een
steiger een klein plekje waar Aaltje
Vis precies in past. Er is gelukkig ook
een waterslang, waarmee we elkaar in
onze zeilpakken goed afspoelen, want
we kregen weer veel buiswater over.
Het zout zit tussen onze wimpers. Dit
afspuiten van elkaar en het scheepje
is een ritueel dat nog vaak herhaald
wordt in de komende weken!

In Zeebrugge worden visserijdagen
gehouden, waar we vandaag komen
met een heerlijke moot zalm voor het
avondeten.

De volgende morgen vertrekken we
met de zeilpakken aan uit de haven.
Eenmaal op zee gaan ze snel uit, er
staat een NO-wind, kracht 2, met een
deining die voor een jol heel verve-
lend kan zijn. Doordat we alleen de
jager hijsen, maken we nog een aardige
voortgang, en genieten we van
de zon en de zee. De wind krimpt en
trekt wat aan, zodat we het grootzeil
kunnen hijsen. Later komt daar ook
de fok nog bij.

In Oostende leggen we aan in de eer-
ste jachthaven aan stuurboord.

We maken een wandeling door de
stad, waar het gezellig druk is doordat
de winkels later sluiten dan in Neder-
land.

's Avonds breekt een enorm onweer
los en een wolkbreuk, compleet met
hagelstenen. In het voorondertje
luisteren we naar een vioolconcert van
Mozart. Als we na de bui naar buiten
stappen, moeten we hozen omdat er
ruim 20 cm water op het vlak staat.

De bliksem blijkt ingeslagen te zijn in
de mast van een jacht, en de hele
rij die langszij hiervan ligt, heeft nu
defecte navigatieapparatuur.

We vertrekken uit Oostende wanneer
de vloedstroom nog loopt.

Er is een waarschuwing voor Z-ZW
5, zodat op één van de havenhoofden
een waarschuwingskegel hangt die
aangeeft dat jachten onder de 6 m niet
mogen uitvaren. Uitvaren doen we
toch, maar we steken één rif in het
grootzeil. De Belgen noemen de zuid-
denwind relativerend „binnenwind”,

du al snel gaat het rif eruit en het
stuurkluivertje erbij.

In het zuiden is de lucht bijna zwart,
maar dit trekt naar het noordwesten
weg. De zee is groen, met prachtige
witte schuimstrepen, het water bruist,
aan de horizon een donkerblauwe
rand, de lucht kleurt daar violet onder
de donkere bui.

Voor we het weten liggen we al voor
Nieuwpoort, waar we heerlijk uit eten
gaan in een visrestaurant. We kunnen
Nieuwpoort de volgende dag goed
verkennen, want de wind is toegenomen
tot 6Bf. Alleen de Spa Regatta
jachten varen uit. Na een lange wan-
deling zien we ze weer binnenkomen
vanaf de lange en hoge pier, waar
vanaf kruisnetvisserij beoefend wordt
met behulp van ratelende lieren.

De volgende woensdagmorgen willen
we heel vroeg vertrekken; de wekker
haalt ons om 04.30 uur uit de slaap.

Er blijkt geen zuchtje wind te staan,
zodat we ons weer heerlijk om-
draaien. Om 11.30 uur vertrekken we
met een mooie oostenwind en de
vloedstroom nog tegen. We bomen
de jager uit, het grootzeil erbij. De
vloedstroom wordt steeds minder,
Aaltje Vis gaat steeds sneller.

Om 15.20 uur zeilen we langs de
Trappegeer boei, om 17.30 uur liggen
we voor Duinkerken. We gaan door
omdat het heel aanlokkelijk is om met
een Stavense jol Gravelin in te zeilen.
De ebstroom loopt. We berekenen
dat we nu ruim 10 knopen over de
grond lopen, zodat we al om 18.55
uur voor Gravelin liggen. We beslui-
tend van onze snelheid en van deze
prachtige dag te profiteren en naar
Calais door te gaan.

Als we over de Ridens de la Rade met
z'n ondiepe banken gemanoeuvrerd
zijn, valt de avond in.

De haven van Calais geeft drie keer
rood aan, we moeten even wachten
op zo'n immens grote veerboot, voor

we naar de ankerplaats kunnen om
aan een boei vast te maken. We be-
sluiten om hier te overnachten, nadat
we de weerberichten gehoord heb-
ben. Er is altijd voldoende proviand
en water aan boord, en de jachthaven
kan alleen in- of uitgevaren worden
met hoog water.

We bespreken de oversteek naar Do-
ver nog eens met onze Belgische
buurman, die ons een hart onder de
riem wil steken met de woorden: „het
is goed te doen voor jullie jol, ik zou
er maar niet wakker van liggen.”

Dat zijn we ook niet van plan, maar
het veilige licht van de vuurtoren zie
ik nog wel een poosje tot in het voor-
onder flitsen...

Donderdag 11 juli wagen we de over-
steek naar Engeland.

Met stroom hoeven we nu geen reke-
ning te houden, in zoverre dat we wel
onze drift moeten incalculeren, en
met hoog water willen aankomen om
direct het Wellingtondock in te kun-
nen.

Het is een prachtige dag; ZW 4-5, een
blauwe lucht, maar niet zo helder dat

*De krijtrotsen van
Dover.*

De loodsboot van Dover met slecht zicht.

Met een Stavense Jol naar Engeland

In het knusse vooronder.

we de krijtrotsen aan de overkant al kunnen zien.

De eerste mijlen op het Kanaal hebben we nog beschutting van Cap Gris Nez, dan valt de wind vol in de zeilen. We trekken voor alle zekerheid onze zeilpakken aan. Om 9.00 uur passeren we de CA6, dan sturen we kompas-koers 300°. We moeten de vaargeul zo recht mogelijk oversteken, omdat er dagelijks ± 500 schepen gebruik maken van het Kanaal. Gelukkig kruisen we slechts enkele daarvan. Om 11.15 uur zien we aan bakboord de Varneboei; we controleren het licht- en geluidsignaal.

Tegen 12.00 uur zijn we in een juichstemming; de witte kliffen van Dover lichten voor ons op. Naarmate we dichterbij komen, raken we meer onder de indruk van het bijzondere en de verheid van onze bestemming.

De haven komt steeds dichterbij, hovercrafts, cats en andere veerboten varen af en aan. Jachten wordt aangeraden de westelijke haveningang te nemen, maar door verschillende omstandigheden waaronder een gierende ebstroom en een flink aantrekkende wind, kunnen we deze niet meer bezeilen.

We liggen om 13.00 uur voor de oostelijke haveningang, die 3 × rood aangeeft. We halen het sleeplog binnen, dat 22 mijl aangeeft. Niet gek om deze afstand in 4 uren te zeilen.

Er staat hier een forse golfslag, aan stuurboord van ons de hoge krijtrotsen, vóór ons de metershoge havenmuren. We strijken de zeilen en houden met moeite de kop van het scheepje in de golven.

Volkomen onverwacht komt er een mistbank aanrollen, die nog hooguit 20 m zicht geeft. Er valt nog net snel een peiling te maken op de haveningang. Dit is angstig, nat en koud. Gelukkig hebben we de zeilpakken nog aan.

Er is nergens tijd meer voor, behalve om in deze harde wind, hoge golfslag en dichte mist met flink motorvermogen Aaltje Vis vlak bij de haveningang te houden en uit te kijken naar veerboten en andere obstakels. Eindelijk breken door de mist de 3 rode lichten van de haveningang door. Onmiddellijk daarop gevolgd door witte flitslichten, een signaal dat we

de ingang te dicht naderen en deze vrij moeten houden.

Even later schuiven als spookkastelen twee veerboten rakelings langs ons heen. Dan wordt er eindelijk groen licht gegeven en kunnen we de grote buitenhaven in. Hier blijkt dat we worden opgewacht door een Britse patrouilleboot, die ons naar de sluizen van het Wellingtondock loodst.

„Follow us, please!” Betere begroetingswoorden kunnen we ons niet wensen!

Op een van de havenhoofden zwaaien vissers ons enthousiast toe.

Om 13.30 uur kunnen we nog net het Wellingtondock in. De wereld ziet er meteen anders uit; hier schijnt de zon, en we knijpen elkaar in de armen omdat we nog niet geloven kunnen dat we met onze jol in een beschutte Engelse haven liggen, onder de krijtrotsen en met uitzicht op „the English Key”, het kasteel van Dover!

Blijmoedig verlenen we dan ook onze medewerking aan de Britse douaneformaliteiten, en vinden we eindelijk de tijd om de „blue ensign” te hijsen.

De komende vier dagen ligt Aaltje Vis in de haven omdat het weer instabiel blijft, ZW of 6 Bf., en mistflarden. Gelukkig valt er weinig regen.

We vervelen ons geen dag. We wisselen ervaringen uit met leden van onze zeilvereniging „Het Y”, ontmoeten Nederlanders, Belgen en Engelsen en maken nieuwe vrienden. Aaltje Vis is al snel bekend als „that little black boat with the funny nose”. We krijgen een miniatuurschilderijtje cadeau van een botter, want de gulle geefster vindt dat het bottertje net een Stavense jol is.

We bezoeken het kasteel van Dover en de Engelse coastguard, waar we een uitgebreide rondleiding en veel leerzame informatie krijgen. We ma-

ken op een zonnige dag een prachtige wandeling over de kliffen tot St. Catherines Bay, waarna we met de bus teruggaan en in een echt Engelse pub steak- and kidney pie eten. Verder gaan we nog een dag naar Londen en Greenwich, waar we het maritieme museum bezoeken en de Cutty Sark, die in een droogdok ligt. Op haar spiegel draagt de Cutty Sark dezelfde kernspreuk als Aaltje Vis op haar mastplank: „Waar een wil is, is een weg”.

Op de morgen van 16 juli heerst er merkbaar een andere sfeer in de haven; iedereen wil wel weer eens zeilen, zodat de laatste twaalf uren de weerberichten gespannen zijn gevolgd en besproken. De voorspelling lijkt goed: W 3-4 en goed zicht.

Om 14.30 uur Nederlandse tijd kunnen we het Wellingtondock pas uit. Ver voor die tijd zijn zowel de schepen als de bemanningen zeilklaar. Eindelijk kunnen de trossen los en zetten we de laatste stappen op Engelse bodem. De keus is weer gevallen op de kortste oversteek: Dover - Calais.

We vertrekken met de zeilpakken en reddingvesten aan, omdat de eerste mijlen de zee nogal ruw kan zijn, voordat het golfpatroon regelmatig wordt. Eenmaal buiten valt ons dat tegen, ook enkele mijlen uit de kust blijft de zee ruw. De wind is harder dan voorspeld, en na een half uur trekken we een rif in het grootzeil, zodat Aaltje Vis plezieriger op het roer ligt.

Omdat we de handen vol hebben gehad, zetten we nu het sleeplog pas uit. We zeilen koers 120°, met W 5-6.

De golven worden vier meter hoog, zodat er regelmatig veel minder druk op de beide zeilen staat.

Even verkeerd opsturen levert meteen een natte kuip op; de golven slaan tegen de romp aan, krullen soms net over het potdeksel heen. Dan komt er zo veel water binnen, dat er meteen met de hand gepompt moet worden, gelukkig is de elektrische pomp niet nodig.

Dit is de meest spectaculaire zeiltocht die we met Aaltje Vis beleefd hebben; in een golfdal kijk je tegen een metershoge watermuur op, op een golf-top zie je slechts enkele andere zeil-

masten, en zie je de Engelse krijtrossen uit het zicht verdwijnen!

Maar het scheepje blijft prima luisteren naar het roer, dus we peinzen er niet over om terug te gaan, al blijft het hard werken!

Het wordt extra spannend wanneer we de scheepvaartroute naderen,

van, al hebben we geen tijd om te eten of koffie te drinken.

Als de kust van Frankrijk in zicht komt, lijkt de wind aan te trekken. Ook is het zicht minder, maar het blijft gelukkig helder genoeg.

Om een boei te verifiëren, zeilen we een stuk noordelijker, wat wel jammer is van de hoogte, vooral nu het

tot ons door dat we de oversteek in drieënehalf uur gezeild hebben. We krijgen de Franse douane aan boord, ze vragen naar de vlaggebrief en lijken geen genoegen te willen nemen met de BTW-verklaring van de Nederlandse douane. „Je stuurt ons toch niet terug naar Dover?” vragen we dreigend. Hij lacht en beseft dat we een heel sportieve tocht achter de rug hebben. Met een glas wijn praten we na met Karin en Frans, die vanuit Dover Boulogne niet meer konden bezoeken.

Ook zij werden verrast door de harde wind, die pas tijdens de overtocht via de marifoon werd vermeld. 01.30 Uur gaan we moe maar voldaan naar bed, om om 03.30 uur weer op te staan om de jachthaven in te varen. Een uurtje later liggen we heerlijk rustig in een box en dromen verder.

De volgende morgen staat er W 7-8. Onder ons tentzeil genieten we van een Frans ontbijt met vers stokbrood. Het wordt druk in de haven. Het weer zal voorlopig slecht blijven, maar omdat we niet binnendoor terug willen, wachten we op beter weer. Op 20 juli vertrekken we uit Calais, om 08.30 uur zeilen we met een mooi lopende wind langs de kust; W-ZW 3-4.

Het is zonnig, warm, een blauwe lucht, onze witte jager bolt prachtig op voor het grootzeil. We hebben de vloedstroom mee tot de Zuydcootepas. Bij de gezellig klinkende belboei van de Trapegeer zet de ebstroom in. Het is pas 16.30 uur als we bij Nieuwpoort zijn.

We besluiten door te zeilen naar Blankenberge, waar we om 20.30 uur binnenlopen en een plekje vinden tussen de vissersbootjes. In twaalf uren hebben we ruim 80 mijl afgelegd. We zijn hier heel tevreden over, vooral omdat de wind verder naar het Noordwesten draait en behoorlijk afzwakt.

Nu moet de motor gebruikt worden, en pas halverwege Vlissingen kunnen we de zeilen hijsen. Bij de Michiel de Ruyterhaven is er kermis.

Via het Kanaal van Walcheren gaan we de volgende dag Zeeland in. Het wordt heet weer, er staat geen

De St 12 onder vol tuig voor de Belgische kust.

wordt Aaltje Vis wel opgemerkt door de vrachtschepen?

We hebben de radarreflector zo hoog mogelijk gehesen, maar we voelen ons wel heel nietig! Dan lijkt het er op dat de enkele schepen die ons kruisen, hun koers verleggen. Het is een hele opluchting, dat ze ruim achter ons langs varen, al levert dit extra hoge golven met behoorlijke krullers op. Door wat af te sturen loopt Aaltje Vis prachtig door de zee. We genieten er

harder waait. Alleen op de fok zeilen we naar de haveningang van Calais en weer mogen we niet meteen naar binnen. Een veerboot gaat er achterstevoren uit, en het duurt even voor dat tot ons doordringt, omdat voor- of achterkant niet goed te onderscheiden zijn. We boksen weer een half uur tegen wind en zout water op, dat met bakken over ons heen komt.

Om 18.30 uur liggen we in de baai achter een ankerboei, en dringt het

wind, en dobberen of motoren op zee trekt ons niet aan.

Na een paar dagen enorme drukte op de binnenwateren zoeken we via het Haringvliet weer de ruimte en de rust op de Noordzee.

Er staat inmiddels een Oostenwind, 3 Bft.

Met de ervaring die we langs de Belgische kust hebben opgedaan, durven we het nu aan met de jol langs de Nederlandse kust te zeilen.

Om 10.30 uur gaan we door de sluis van Stellendam, om met grootzeil en jager naar Scheveningen te zeilen. De Nieuwe Waterweg wordt om 14.45 uur gepasseerd, en even later volgen we een poosje de scheiding van het zoete met het zoute water. De wind valt bijna weg, maar om 20.00 uur lopen we dan toch nog Scheveningen binnen op het zeil.

's Morgens geeft het weerbericht O 4-6 aan.

Het is een warme dag, en we hebben meer zin om hiervan te genieten op het water dan op een vol strand.

Als we op de vloedstroom wachten, kunnen we pas om 16.00 uur weg. Maar omdat we hebben ervaren dat Aaltje Vis ook met stroom tegen nog aardig loopt, vertrekken we tegen 11.00 uur uit de Scheveningse haven. Omdat we een pittige zeiltocht verwachten, gaan de zeilpakken vast aan. Het sleeplog wordt niet uitgezet, maar

we houden de merktekens op de wal bij. Wat een belevenis om de Nederlandse kust van een andere kant te bekijken!

Het waait inmiddels O 6. We hebben bijna geen golfslag, zeilen vlak langs de kust. Om 15.00 uur zeilen we ongereefd, met het stuurkluivertje, langs Zandvoort. Dan zet de wind zo door, dat we een rif in het grootzeil steken. Een klein uur later lopen we IJmuiden binnen. In de buitenhaven krijgen we de laatste portie zout water over ons heen door de hekgolven van een passerende zeesleper. Aan de steiger van de jachthaven is het met O 6 slecht toeven. We besluiten door het Noordzeekanaal naar het IJsselmeer terug te gaan. Want ook voor morgen wordt er voor Texel O 6 doorgegeven. Hoewel het jammer is dat we de laatste etappe niet kunnen afmaken, we willen niet het risico nemen met deze wind met een jol het Marsdiep in te zeilen.

Terugkijkend kunnen we zeggen dat het met onze Stavense jol heel goed te doen is om langs de Belgische kust te zeilen en een korte oversteek naar Engeland te maken.

In de toekomst zullen we zeker een hele vakantie besteden aan het verkennen van de ZO-kust van Engeland.

Dit moet een prachtig gebied zijn voor een kleine rondbodem...